

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

29-ste jaargang nummer 2

juli 2019

De Twaalven

door Dr. W. Lodder

Als Christenen interesseren wij ons natuurlijk voor de eerste getuigen der Opstanding, ^{Hand.1:22} die de wereld mochten verkondigen 't geen zij van Jezus gezien en gehoord hadden. ^{1Joh.1:3} Doch al dadelijk lopen wij met onze belangstelling vast; wij weten van de meesten dezer "twaalven" zo weinig. Van twee hunner zelfs niet meer dan de naam. Minder kan het haast niet. Terwijl men met het Nieuwe Testament in de hand Paulus zonder veel moeite op zijn zendingsreizen kan volgen, is dat bij de andere Apostelen niet het geval. Hun spoor verliest zich in 't donker. *Dat* is het juist, wat menigeen niet bevredigt.

Herhaalde malen heb ik reeds de vraag horen stellen: wij beschikken in en - tegenwoordig óók - buiten het Nieuwe Testament over zoveel gegevens; zou het niet mogelijk zijn op grond daarvan een historisch betrouwbaar beeld van Petrus, Andreas en de anderen te vormen? Dat is een vraag, die ik volkomen begrijp.

Na de wereldoorlog hebben de volken, die er aan deelnamen, de "onbekende soldaat" willen eren door een symbolisch graf voor hem in te richten. Daarin sprak zich het juiste besef uit, dat niet alleen het strategisch talent

van de een of andere maarschalk de overwinning forceerde; men zou met evenveel recht kunnen zeggen, dat de miljoenen naamlozen de beslissing gebracht hebben; gewone soldaten, die sneuvelden, zonder dat hun verdiensten ooit in een legerorder vermeld werden.

Zo zijn er ook in de geschiedenis der mensheid prominente figuren geweest, die een bepaalde periode beheersten. Zij kregen haast allen vroeger of later hun standbeeld. Doch in het grote leger van werkers en strij-

ders zijn er tevens, die meer, althans evenveel, recht op onze dankbaarheid hebben. Wie is met de graanbouw begonnen? Wie bracht de mens op 't idee de wind te gebruiken om zijn koren tot meel te vermalen? Uit de tijd, waarin ik op de lagere school ging en Franse thema's moest maken, zijn mij twee kleine zinnnetjes bijgebleven: "een mens brengt een derde deel van zijn leven slapende door" en "de grootste weldoeners der mensheid moet men onder de anonymi zoeken."

Wij behoeven, Goddank geen schitterende sterren aan de levenshemel te zijn, om licht te kunnen verspreiden; een eenvoudig kaarsje, dat al flikkerend zichzelf verteert, doet het óók. Ik ben overtuigd, dat een vrome moeder, die haar kinderen van de vreze des Heeren doordringt, voor onze samenleving van grotere betekenis, haar althans tot rijkere zegen is, dan de vrouw, die door haar spel op de planken avond aan avond duizenden boeit. Het portret van deze laatste vindt op de foto-pagina van onze grote bladen een plaatsje; de eerste daarentegen komt nooit voor het voetlicht.

Wie hebben de geweldige geestelijke en zedelijke omwenteling op gang mogen brengen, die zich 15 à 16 eeuwen geleden in de oude wereld voltrok? Niet een Seneca of geleerden, die evenals hij in 't volle licht der geschiedenis stonden, niet een Markus Aurelius, die als wijsgeer onder de keizers naam gemaakt heeft, of machtigen der aarde als hij, maar eenvoudige vissers en

tollenaars, die moeite hadden hun gedachten in de juiste vormen te gieten.

In de volgende pagina's zal een poging gedaan worden om de historisch betrouwbare gegevens over hun leven en arbeid, die in en buiten het Nieuwe Testament verspreid liggen, te combineren en ze, indien mogelijk, zó te belichten, dat wij door de mist van 't verleden heen, hun gestalte wat duidelijker zien.

De ervaring leert, dat een sprekende titel de vlotte verkoop van een boek stimuleert. Doch dit commerciële belang mag de schrijver nooit verleiden zijn boek de wereld in te zenden onder een vlag, die de lading niet dekt. Daarom heb ik na ampele overwegingen deze titel gekozen: "De twaalven".

Men vindt deze uitdrukking reeds in één van de oudste brieven van Paulus. ^{1Kor.15:5} Uit het feit, dat het, welgeteld, slechts elf discipelen waren, aan wie de verrezen Christus verscheen - Judas was immers reeds dood - mag men afleiden, dat omstreeks 50 na Chr. "de twaalven" in de gemeenten een vaststaande aanduiding was van de kring der jongeren, die Christus tot Zich riep en aan Zich verbond. In dit licht wordt het tevens begrijpelijk, dat de Evangelisten, die later schreven, zich bij dit spraakgebruik aansloten.

Ik wil eerlijk bekennen, dat het telkens spreken van "de twaalven", - in het Nieuwe Testament komt deze uitdrukking niet minder dan veertien maal voor -, bij 't kiezen van een titel voor het onderhavige werk de doorslag

heeft gegeven. Hij mag dan minder "sprekend" zijn; hij heeft in elk geval voor, dat hij een vlag is, die de lading ten volle dekt, wat niet het geval zou zijn, als ik mij op een misschien sprekender titel als b.v. "de Apostelen des Heeren" had vastgelegd.

"Apostel" vertegenwoordigt immers in het Nieuwe Testament een ruimer begrip. Het ligt niet op onze weg te onderzoeken, hoe ver het zich uitstrekt. Daarom interesseert 't ons slechts matig of Paulus in Gal.1:19 "en zag geen ander van de Apostelen dan Jakobus, de broeder des Heeren", deze Jakobus als Apostel beschouwt.

(Niet de Hollandse, maar de Griekse tekst van Gal.1:19 laat twijfel toe of Jakobus hier werkelijk als Apostel wordt beschouwd.)

En evenmin is 't voor ons van belang, of hij in Rom.16:7 Andronicus en Junias tot de Apostelen rekent of niet. Onze Staten-vertaling laat Paulus daar zeggen: "die vermaard zijn onder de Apostelen"; zij horen er dus bij, terwijl anderen vertalen "die vermaard zijn bij de Apostelen". Het feit, dat èn Lukas ^{Hand.14:4, 14} èn Paulus ^{1Kor.9:6} Barnabas als Apostel beschouwen, bewijst, dat zij geen afgeronde vaststaande groep van Apostelen kenden.

Dat verwondert ons niet. Het woord "apostel" is niet door Jezus of door de Nieuwtestamentische schrijvers gevormd, doch door hen aan het spraakgebruik hunner dagen ontleend. Het betekent "gezondene", maar dan in deze nuancering, dat deze "gezonde-

ne" in naam van zijn lastgever zijn boodschap overbrengt of zijn opdracht volvoert.

Zo laat Flavius Josephus, de jongere tijdgenoot van Paulus, een zekeren Varus ten tijde van Herodes de Grote als "apostel" der Joden naar Rome scheep gaan. Ook in het Nieuwe Testament schemert de toen gangbare betekenis van dit woord nog hier en daar door. In 2Kor.8:23 noemt Paulus zijn metgezel Titus en enkele andere broeders "apostelen der gemeenten en in Fil.2:25 kwalificeert hij Epafroditus als "uw apostel en bedienaar mijner nooddrift". Onze Statenvertaling geeft deze uitdrukking weer met "afgezant" en "afgezondene".

Zij laat "apostel" echter onvertaald, als er van een "gezondene" met een geestelijke opdracht sprake is. Jezus Christus heet in Hebr.3:1 "de Apostel en Hogepriester onzer belijdenis". Dit is de enige plaats in het Nieuwe Testament waar Hij, de grote "gezondene" des Vaders, zó genoemd wordt. Overal elders duidt de uitdrukking "Apostelen" aan, óf "de twaalven" óf Paulus, Barnabas, Jakobus, de broeder des Heeren óf de mannen, die de Christelijke gemeente in opdracht des Heiligen Geestes de wereld inzond om het Evangelie te prediken.

Over hun aantal kan men derhalve van mening verschillen.

Daartegenover vertegenwoordigt "de twaalven" niet alleen een afgerond, maar ook een vaststaand begrip. In de eerste Christelijke gemeente dacht

ieder bij 't horen van deze uitdrukking direct aan de kring van mannen, die met elkaar omgegaan hadden al de tijd, waarin de Heere Jezus onder hen in- en uitgegaan was, beginnende van de doop van Johannes tot op de dag toe, in welke Hij van hen opgenomen was. ^{Hand.1:21, 22}

Aan het voorstel van Petrus om uit deze categorie van discipelen een plaatsvervanger van Judas te kiezen, ligt immers de gedachte ten grondslag, dat niemand onder "de twaalven" opgenomen kon worden, die niet aan deze vereisten voldeed. Paulus zou derhalve geen kans gehad hebben. Men weet, dat hij zich in de brief aan de Galatiërs en in 2 Kor. heftig verweert, doch dan is 't zijn Apostelschap - dus zijn door de Heere geroepen en gezonden zijn, - dat hij verdedigt, niet de pretentie met een Petrus of een Johannes op één lijn te staan.

Over hen en over de tien anderen, die van den doop van Johannes tot aan de Hemelvaart toe met Jezus omgingen, handelt dit werk. Het zal nu wel duidelijk geworden zijn op welke gronden "De twaalven" als titel boven "De Apostelen des Heeren" de voorkeur verdient.

Over de opdracht, die Jezus aan "de twaalven" verstrekke, kunnen wij kort zijn. De strekking er van bleef dezelfde, al ligt het in de aard der zaak, dat de formulering er van zich na Zijn opstanding wijzigde. Men vergelijkke slechts Mat.10, waar Jezus Zijn Apostelen uitzendt, doch het terrein

van hun werkzaamheid beperkt tot "de verloren schapen van het huis Israels", met de laatste hoofdstukken der vier Evangelien, waar Hij hun opdraagt "bekering en vergeving der zonden" te prediken "onder alle volken". ^{Luk.24:47}

Reeds voor Pinksteren hebben "de twaalven" de strekking van deze opdracht verstaan. Petrus voelde het althans in de opperzaal na Jezus' Hemelvaart als hun aller roeping "getuige" te worden "Zijner opstanding". ^{Hand.1:22}

Van twee der "twaalven" zouden wij zelfs de namen niet kennen, indien Mattheus, Markus en Lukas ons deze niet in hun z.g. "apostellijsten" bewaard hadden. Johannes veronderstelt ze blijkbaar als voldoende bekend. Lukas geeft ons bovendien nog een secundaire lijst, als hij ons in Hand.1:13 vertelt, wie er "eendrachtelijk volhardende in 't bidden en smeken" na Jezus' Hemelvaart in de opperzaal saam waren; secundair, omdat hij deze lijst niet inleidt met een formule, waaruit blijkt, dat hij ons de namen der Apostelen wil geven.

Toen ik Mat.10:2-4, Mark.3:14-19 en Luk.6:13-16 voor 't eerst voor mij nam, met de bedoeling de kleine afwijkingen in de grotendeels gelijklopende lijsten nader onder de loupe te nemen, trof het mij, dat de drie eerste Evangelisten er allen de nadruk op leggen: dat Jezus er twaalf riep. Mattheus zegt: "de namen nu der twaalf Apostelen zijn deze"; ^{10:2, verg. ook vs. 1 en 5} Markus: "en Hij stelde er twaalf, opdat zij met Hem

zouden zijn"; ^{3:14} en Lukas: "en verkoos er twaalf uit hen, die Hij ook Apostelen noemde. ^{6:13} Lag er in dit getal iets symbolisch? Moesten het er juist twaalf zijn om ons de continuïteit van de historische lijn te doen zien: het vleselijke Israël bestond uit twaalf stammen, het geestelijke Israël heeft er precies evenveel?

M.i. kan men hier niet te scherp onderscheiden. Voorzichtigheidshalve zeg ik het zó: op de achtergrond van sommige Nieuwtestamentische verzen voelt men deze gedachte; klaar uitgesproken wordt zij evenwel eerst in de na-apostolische tijd, in den z.g. brief van Barnabas. Later is men verder gegaan en meende men "de twaalven" in dezer voege over de twaalf Israëlitische stammen te kunnen verdelen, dat iedere stam zijn eigen vertegenwoordiger kreeg. 't Is in de loop der eeuwen vaker gezien, dat speculatie, die op hol sloeg, nergens voor stond en zelfs betrouwbare historische gegevens eenvoudig onder de voet liep. Dat deed men ook hier, want de Evangelien laten duidelijk uitkomen, dat er onder de Apostelen twee broederparen voorkwamen. Dat had de speculatie al direct moeten remmen; het sluit immers de mogelijkheid uit, dat "de twaalven" tot twaalf verschillende stammen behoorden, terwijl het toch ook zeker iets zegt, dat ons van enkele Apostelen wel verteld wordt uit welke stad zij kwamen, doch nooit tot welken stam zij behoorden. Waarschijnlijk lieten de Evangelisten dit na, omdat zij er geen betekenis aan hechtten, niet omdat zij het niet wisten.

Lukas blijkt van de oude Anna te weten, dat zij tot de stam Aser behoorde. Luk.2:36

Paulus noemt zich een Benjaminit. Rom.11:1; Fil.3:5

Josephus draagt er zelfs roem op, dat hij een stamboom kon tonen, die ver in 't verleden terugging.

Geslachtsregisters als wij vinden in Mat.1 en Luk.3 waren onder Israël niets ongewoons. Ik stel mij voor, dat een Johannes wel terdege geweten heeft tot welke stam hij behoorde, doch hij blijft in gebreke het ons te vertellen, omdat het voor hem en voor het Koninkrijk Gods van geen betekenis was.

Tien van de twaalf stammen waren reeds in de Assyrische tijd door Salmanèsér weggevoerd (722 v. Chr.) en nimmer teruggekeerd. Ruim zeven eeuwen later, in 't begin onzer jaartelling, kon men dus bezwaarlijk in Palestina veel families verwachten, die tot één van deze stammen behoorden. Juist de hoop, die in sommige kringen van Schriftgeleerden en Farizeërs gevoed werd, dat de weggevoerden bij de komst van de Messias uit hun ballingschap zouden terugkeren, bewijst, dat de vertegenwoordigers van Aser, Naphtali, enz. onder de bevolking numeriek van geen betekenis waren.

En toch! Jakobus groet in het eerste vers van zijn brief "de twaalf stammen, die in de verstrooiing zijn."

Men heeft het zich misschien nooit gerealiseerd, doch bij de vraag, wie hij zich nu eigenlijk als adressanten gedacht heeft, beginnen de moeilijkheden te komen. Deze vinden hun

oorsprong in de omstandigheid, dat de schrijver van deze brief hier twee begrippen hanteert, die elkander niet dekken. Bij "de twaalf stammen" denkt men als vanzelf aan 't volk in zijn gehéél. Tien er van waren weggevoerd, doch de vrome Israëliet bleef ze meetellen; zij behoorden er óók bij. Spreekt Paulus in zijn rede voor Herodes Agrippa II niet van "onze twaalf geslachten", of stammen "die geduriglijk nacht en dag God dienende" tot de hoop der belofte "verhopen te komen"? ^{Hand.26:7} Alleen, het is duidelijk, dat de Apostel hier de toestand idealiseert: zó behoorde het eigenlijk te zijn.

De werkelijke toestand was evenwel anders. Praktisch waren in de erve der vaders alleen de stammen Juda en Benjamin, plus wat Levieten overgebleven. Zij vormden in wezen het toenmalige Joodse volk, dat Palestina vol trots zijn vaderland noemde en het volkomen terecht als een krenking van zijn nationale eer zou hebben gevoeld, als iemand openlijk had durven beweren, dat het "in de verstrooiing" leefde.

Dit tweede begrip doet onwillekeurig aan de Joden in het buitenland denken. In Egypte woonden er meer dan een miljoen, in Syrië waarschijnlijk nog meer. En dan de Joden in Mesopotamië niet te vergeten en in de steden en op de eilanden langs de Klein-Aziatische kust. Zelfs in Rome hadden zij niet minder dan zeven synagogen. Men is met zijn schatting zeker aan de lage kant, als men aanneemt, dat er minstens drie miljoen

Joden in 't buitenland woonden, tegen nog niet één in het eigenlijke Palestina.

Doch zelfs deze verhouding neemt het bezwaar niet weg, dat de Joden "in de verstrooiing" niet "de twaalf stammen" waren. Dit laatste is een veel ruimer begrip.

Het grootste bezwaar noem ik echter het laatst. Bij 't neerschrijven van zijn groet "aan de twaalf stammen, die in de verstrooiing zijn" kan Jakobus onmogelijk het gehele Joodse volk in of (en) buiten Palestina op 't oog gehad hebben, omdat hij doorlopend veronderstelt, dat de lezers van zijn brief gelovigen zijn. "Mijne broeders, hebt niet het geloof onzes Heeren Jezus Christus enz." ^{Jak.2:1} En in die toon gaat het door. De woorden, waarmee Jakobus zijn groet adresseert, krijgen alleen in deze gedachtengang zin: er is een volk der twaalf stammen, dat in Palestina zijn vaderland en in Jeruzalem zijn moederstad heeft en dat op gezette tijden naar de tempel opgaat om er de waarachtigen God te aanbidden.

Maar in tegenstelling daarmee is er óók een twaalf-stammen-volk, dat geen aardisch vaderland, evenmin als een luisterrijke moederstad heeft, een volk, dat, waar het ook moge wonen, overal en altijd "in de verstrooiing" leeft. Hier blijkt dus, niet alleen, dat Jakobus de idee van het geestelijke Israël kent, waarover Paulus het meer dan eens heeft, doch ook, dat hij haar reeds in een vergevorderd stadium kent: het Nieuwtestamentisch volk

des Heeren valt eveneens in twaalf stammen uiteen.

Ook in Op.7 vindt men deze gedachte. Hier is zij zelfs nog verder ontwikkeld in dezer voege, dat de twaalf stammen gegroepeerd worden onder twaalf verschillende hoofden. Doch eigenaardig, als stamvaders worden hier niet de twaalf Apostelen des Heeren, doch de twaalf zonen van Jacob genoemd. Johannes ziet er 12.000 verzegeld uit den stam Juda, 12.000 uit den stam Ruben, enz.. ^{Op.7:5-8}

De namen van Jacobs zonen komen ook voor op de poorten van het nieuwe Jeruzalem, dat Johannes volgens Op.21 mocht zien, want "de twaalf geslachten der kinderen Israëls" is in onze Staten-vertaling natuurlijk een andere aanduiding voor "de twaalf stammen Israëls." Hun is de heilige stad ter woning gegeven. Haar vastheid evenwel berust op het Evangelie, dat "de twaalven" in opdracht des Heeren hebben gepredikt. Vandaar, dat de muur der stad twaalf fundamenten heeft en "daarop de twaalf namen der twaalf Apostelen des Lams".

Is dit alles nu óók speculatie aan 't verhitte brein van op hol geslagen fantasten ontsproten? Ik geloof het niet. Jezus Zelf had "de twaalven" het oordeel over de twaalf stammen Israëls in uitzicht gesteld, want op de vraag van Petrus, wat hun zou geworden, die alles verlaten hadden om Hem te volgen, had Hij geantwoord: "Voorwaar, Ik zeg u, gij, die Mij gevolgd zijt, zult in de

wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen op de troon Zijner heerlijkheid zal zitten, ook op twaalf tronen zitten om de twaalf stammen van Israël te richten." ^{Mat.19:28} De wilde speculatie begint eerst, als men de vaste bodem der Nieuwtestamentische gegevens verlaat en toegevende aan de zucht om ze af te ronden of verder uit te werken, zijn eigen ideeën naloopt.

Aan 't einde van deze uiteenzetting keren wij terug tot de vraag, waarmee zij begon: ligt er in 't getal twaalf iets symbolisch? Zonder enige reserve antwoorden wij: ja. Uit Jezus' eigen woord en uit de verdere Nieuwtestamentische gegevens blijkt, dat Jezus Zich bewust evenveel Apostelen koos, als Israël stammen telde.

Bij 't bestuderen van de Apostellijsten trof het mij verder, dat Simon en Andreas, Jakobus en Johannes broeders worden genoemd. Daaruit blijkt, dat de verwantschap, die vier van "de twaalven" aan elkander verbond, dus ook na hun roeping haar volle rechten behield. Jezus heeft de aardse verhouding van broeder tot broeder derhalve niet omgesmolten in een hogere geestes-verwantschap, doch haar ongebroken laten bestaan. Daarom lijkt het mij niet waarschijnlijk, dat Mattheus (= Levi) wiens vader Alfeus heette ^{Mk.2:14} en Jakobus, de zoon van Alfeus, broeders geweest zijn. Dan zou deze nauwe verwantschap wel door één van de Evangelisten gereleveerd zijn. Alfeus was een tamelijk gangbare naam.

In de apostellijsten van Mattheus en Lukas worden Simon (=Petrus) en Andreas broeders genoemd. Merkwaardig genoeg, in die van Markus niet. Dat bevreemdt te meer, omdat, zoals algemeen aangenomen wordt, het tweede Evangelie in de omgeving van Petrus ontstaan is. Velen menen diens stem zelfs te horen achter de eigenaardige constructie, waarmee de opsomming van de namen der "twaalven" door Markus ingeleid wordt. Na het "en Hij stelde er twaalf" ^{Mk.3:14} verwachten wij onwillekeurig "(eerst) Simon dien Hij de naam Petrus gaf". Maar dat staat er juist niet. Er volgt "en Simon gaf Hij de naam Petrus". Dat maakt de indruk een omzetting te zijn van 't geen Markus zijn geestelijke vader Petrus, ^{1Pet.5:13} wie weet hoe vaak, had horen vertellen: "en mij gaf Hij de naam Petrus." Bij de weergave werd dit: "en Simon gaf Hij de naam Petrus." Doch waarom volgt er dan niet "en Andreas zijn broeder" in plaats van "en Jakobus de zoon van Zebedeus en Johannes de broeder van Jakobus en gaf hun toenames... en Andreas"? ^{vs. 17 en 18}

Ik weet er geen andere verklaring voor, dan dat Markus, die reeds vroeger verteld had, dat Simon en Andreas broeders waren ^{1:16} er hier de voorkeur aan gaf Simon, Jakobus en Johannes, de drie, die tot Jezus' bijzondere vertrouwden behoorden, onmiddellijk na elkander te noemen.

Jakobus en Johannes vormen het tweede broederpaar. Zij nemen bij

Mattheus en Lukas de derde en de vierde, bij Markus de tweede en de derde plaats in. In de volgorde, waarin de namen in de drie apostellijsten worden opgesomd, zijn dus kleine verschillen. Maar in de schaduw van de grote overeenstemming vallen zij ternauwernood op.

Alle drie Evangelisten geven 3 maal 4 namen. Het laatste viertal begint met Jakobus den zoon van Alfeus en eindigt met Judas Iskariot. Het tweede viertal omvat Filippus en Bartholomeus, Mattheus en Thomas, al wisselen de twee laatstgenoemden in het eerste Evangelie van plaats, terwijl het eerste viertal uit Simon en Andreas, Jakobus en Johannes bestaat. Over de verschuiving van Andreas van de tweede naar de vierde plaats bij Markus spraken wij reeds. In het derde viertal treft men hier en daar andere namen of bijnamen aan, doch alle Evangelisten hebben, zoals later zal blijken, dezelfde personen op 't oog.

Belangrijker dan al de boven besproken vragen is deze andere: hebben tot "de twaalven" ook bloedverwanten van Jezus behoord? Met zoveel woorden gezegd wordt dat nergens. Doch een vergelijking van verschillende plaatsen uit de Evangeliën geeft ons m.i. het recht op deze vraag een bevestigend antwoord te geven.

Volgens Mat.27:55 en 56 hebben op Golgotha vele vrouwen gestaan, die de kruisiging van verre gadesloegen, "onder welke was Maria Magdalena en Maria de moeder van Jakobus en

Joses, en de moeder der zonen van Zebedeus." Zakelijk zegt Markus hetzelfde. ^{15:40} Ook Lukas weet van vrouwen, die haar ogen niet van het kruis konden afhouden; hij noemt echter geen namen. ^{23:49}

Nu slaan wij Joh.19 op. De vierde Evangelist, de enige onder "de twaalve", van wie wij met zekerheid weten, dat hij op Golgotha geweest is, zegt "en bij het kruis van Jezus stonden Zijn moeder en Zijn moeders zuster Maria de vrouw van Klopas en Maria Magdalena". ^{19:25} Opzettelijk heb ik uit het aangehaalde woord de komma's verwijderd, want, zoals bekend is, komen deze in de grondtext niet voor.

Nu de interessante vraag: hoeveel vrouwen hebben er, volgens Johannes, bij het kruis van Jezus gestaan? Men kan zeggen: drie, n.l. Jezus' moeder en Zijn moeders zuster Maria de vrouw van Klopas, en Maria Magdalena. Drie Maria's dus. Doch 't is zeer onwaarschijnlijk, dat Maria's zuster eveneens Maria zal hebben geheten. Mogelijk is het natuurlijk, maar die mogelijkheid is niet groot. Dit dwingt ons achter "Zijn moeders zuster" met onze Staten-vertaling en de nieuwe Bijbel-vertaling een komma te plaatsen en dus aan te nemen, dat Johannes naast de moeder des Heeren niet twee, maar drie vrouwen heeft zien staan: de zuster van Maria en nog twee Maria's.

Door vergelijking van Mat.27:56 en Mk.15:40, die de beide Maria's óók noemen en daarnaast als derde: de

moeder van de zonen van Zebedeus (Mattheus), Salome (Markus), komen wij er achter, wie deze door Johannes niet met name genoemde zuster van Jezus' moeder was. Zij kan niemand anders geweest zijn dan de moeder van de zonen van Zebedeus, die zoals blijkt uit Mk.15:40, Salome heette, dus zijn eigen moeder. Maria, de moeder des Heeren en Salome, de vrouw van Zebedeus, waren dus zusters.

Hieruit volgt, dat Jezus en Jakobus en Johannes elkanders volle neven geweest zijn. Doch spreekt het geen boekdelen, dat deze verwantschap alleen door een vergelijking van de bovengenoemde gegevens aan 't licht komt? Geen der Evangelisten laat er ook maar iets van vermoeden, dat er tussen Jezus en de zonen van Zebedeus een familie-relatie bestaan heeft. Maar juist dat zwijgen zegt zooveel. Wij mogen er gerust uit afleiden, dat in de verhouding: Jezus-Jakobus en Johannes hun bloedverwantschap geen rol heeft gespeeld.

Van Jezus' kant niet, want Hij oordeelde niet naar het vlees. Doch ook van de kant van Jakobus en Johannes niet. Zo nederig van harte waren zij werkelijk niet, dat men hen niet van een poging zou mogen verdenken om hun bloedverwantschap met Jezus naar voren te schuiven en er munt uit te slaan. Doch dan moet Jezus hen zó ongenadig op hun plaats gezet hebben, dat de lust hun voor altijd vergaan is, om het voor een tweede maal te proberen. Herhaaldelijk lezen wij, dat de discipelen onder elkander twistten over de vraag,

wie hunner de meeste mocht zijn, doch nooit, dat in deze kibbelarijen door Jakobus en Johannes gebruik gemaakt is van het stevige argument: maar wij zijn familie van Hem.

En na de uitstorting van de Heilige Geest zal een diepe innerlijke schroom hen hebben weerhouden, ook maar met één woord op hun verwantschap met Jezus te zinspelen. In 't hele vierde Evangelie verzwijgt Johannes de naam van zijn broeder Jakobus en doet hij zijn eigen naam schuil gaan onder de aanduiding: "de discipel, dien Jezus liefhad". Zou zo iemand het niet als heiligschennis hebben gevoeld, indien hij roem gedragen had op zijn verwantschap met Jezus? Zó bezien is het zwijgen van het Nieuwe Testament over de familierelatie tussen Jezus en de zonen van Zebedeus volkomen verklaarbaar.

Uit Mark. 3:13, 14 en Luk. 6:13 krijgt men de indruk, dat er een dag in het leven van Jezus geweest is, waarop Hij "de twaalven" aan Zich verbond.

Markus zegt: "en Hij klom op de berg en riep tot Zich, die Hij wilde. En Hij stelde er twaalf, opdat zij met Hem zouden zijn en opdat Hij hen zou uitzenden om te prediken." ^{Mk.3:13, 14} Dan volgen de namen. En Lukas: "en als het dag was geworden, riep Hij Zijn discipelen tot Zich en verkoos er twaalf uit hen, die Hij ook Apostelen noemde." ^{Luk.6:13} Hier wordt ons dus niet het moment beschreven, waarop "de twaalven" voor 't eerst met Jezus in aanraking kwamen, doch het grote

ogenblik, waarop Hij discipelen tot Zijn Apostelen maakte.

't Was in die tijd een heel gewoon verschijnsel, dat zich rondom een leraar van betekenis een groep van leerlingen vormde. Bij Jezus en bij Johannes de Doper, bij wie dit eveneens het geval was, zijn wij gewoon van "discipelen" te spreken. In de Griekse tekst vindt men echter 't zelfde woord, waarmee men toen in 't dagelijkse leven de leerlingen van de een of andere Rabbi aanduidde. Na den Hemelvaartsdag zeide Petrus in de tegenwoordigheid van de anderen, met wie hij in de opperzaal samen was, dat de Heere Jezus van het begin van Zijn optreden af bij hen in- en uitgegaan was. ^{Hand.1:23}

Hun eerste kennismaking met Hem dateerde dus reeds uit de tijd, direct na Zijn doop door Johannes.

Andreas en een ongenoemde waren de eersten geweest, die toenadering hadden gezocht. Op de aanwijzing van de Doper: "Zie het lam Gods" waren zij Jezus gevolgd en die hele dag bij Hem gebleven. ^{Joh.1:35-40} Andreas had toen zijn broeder Simon tot Jezus geleid ^{Joh.1:42, 43} en daarna had de ongenoemde hetzelfde gedaan. Dit laatste wordt hier wel niet met ronde woorden gezegd, doch 't volgt uit hetgeen ons van Andreas verteld wordt: "deze vond eerst zijn broeder Simon." ^{vs.42} Dit gecursiveerde woord staat er m.i. niet zonder reden; het heeft als verzwegen tegenstelling: "de andere, die het van Johanness gehoord" had, vond als tweede zijn broeder. Aange-

zien er onder "de twaalven" slechts twee broederparen voorkomen, moet die andere Johannes zelf geweest zijn. Hier komt de eigenaardigheid van de vierde Evangelist weer voor de dag; hij houdt zichzelf en zijn familie liefst in de schaduw, doch aan ieder, die de kunst verstaat om tussen de regels te lezen, vertelt hij hier: eerst bracht Andreas zijn broeder Simon tot Jezus en daarna ik mijn broeder Jakobus.

In datzelfde hoofdstuk wordt ons verder verteld, dat Jezus Filippus en Nathanaël riep. Maar dat behoeft nog niet in te houden, dat deze vier hun oude beroep er onmiddellijk áán gaven. Er was belangstelling voor Jezus bij hen ontwaakt; zij zullen hun vrije tijd zoveel mogelijk bij Hem doorgebracht hebben; zij waren Zijn "discipelen" geworden, doch het grote moment in hun leven moest nog komen. Het kwam, althans voor de eerste vier van deze zes, toen Jezus langs de zee van Galilea ging en hen zag vissen. ^{Mk.1:16;}
^{Mat.4:18}

Hoe sober wordt ons dat alles door Markus beschreven! De tweede Evangelist doet niets om het geweldig dramatische van dit grote moment te belichten en toch werden hier in de tijd van een paar minuten vier mensenlevens volkomen veranderd. Van Zijn kant "zag" Jezus hen en "zeide" Hij tot hen; van hun kant reageerden de beide broederparen er op met "verlaten" en "volgen". Lukas is op dit punt uitvoeriger; hij geeft aan dit sobere gebeuren achtergrond door het ver-

haal van de wonderbare vischvangst. ^{Luk.5:3-11}. Van dit ogenblik af keerden de beide broederparen hun scheepjes de rug toe, om Jezus te volgen, Die hun volgens de drie eerste Evangelisten beloofde, dat Hij hen tot vissers van mensen zou maken.

Wij kunnen er zeker van zijn, dat het van "de twaalven" niet alleen deze vier, doch óók de overige acht zó is gegaan; Jezus zeide later tot hen: "gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren en Ik heb u gesteld, opdat gij zoudt heengaan en vrucht dragen." ^{Joh.15:16} Vlees en bloed hadden geen van hen op zekere dag doen besluiten: het oude leven bevredigt mij niet langer; ik zal Jezus maar volgen. Het initiatief was juist van de andere kant gekomen. Jezus was op zekere dag op de drempel van hun leven verschenen en had iets in hen wakker geroepen, dat zij met geen mogelijkheid weer in slaap konden sussen. Hij ging bij hen in en uit, tot het beslissende ogenblik kwam, waarop Hij hen innerlijk greep en toen was het keerpunt in hun leven gekomen. "Zie," zeide Petrus volgens Mat.19:27: "wij hebben alles verlaten en zijn U gevolgd." Hij wist dus, dat het hem als de anderen gegaan was en de anderen als hem. Jezus' "volg Mij" had hen doen opstaan en toen had niets of niemand hen kunnen weerhouden.

Nu keren wij tot ons uitgangspunt: de apostellijsten in het tweede en derde Evangelie terug. Zonder twijfel hebben Markus en Lukas bedoeld, dat Je-

zus op die dag, op welke Hij Zich des nachts biddend voorbereid had ^{Luk.6:12} de discipelen, die reeds alles verlaten hadden, toen zij Hem volgden, tot Zijn Apostelen maakte en het twaalfstal verder afrondde. Wie Hij het laatst riep weten wij niet. Bij de drie eerste Evangelisten vinden wij de volgende vijf reeds voor die dag in Jezus' gezelschap: Simon, Andreas, Jakobus, Johannes en Mattheus. ^{Mat.9:9; Mk.2:14; Luk.5:27, 28} Aangevuld met de twee, die Jezus volgens Johannes riep, komen wij dus tot zeven. Bezien in dit licht gaan wij 't begrijpen, waarom al de Apostellijsten met deze zeven namen beginnen.

De andere vijf kan Jezus uit de bredere kring van Zijn discipelen hebben geroepen, toen Hij op de berg tot Zich riep, wie Hij wilde. ^{Mk.3:13} Doch met zekerheid valt hier niets te zeggen. Het blijft mogelijk, dat enkele van deze vijf reeds eerder Jezus' "volg Mij" hebben vernomen. Dank zij Johannes weten wij, dat dit het geval geweest is met Filippus en Nathanael, al komt deze oproep in het eerste hoofdstuk van het vierde Evangelie niet letterlijk voor. Jezus heeft echter meer gedaan en gezegd dan zelfs een Johannes kans zag in zijn boek te verwerken, toen hij zijn Evangelie - dien indruk krijgt men tenminste -, als een aanvulling van de andere opstelde. Wie weet, wanneer Thomas of Judas geroepen is? Alleen met zekerheid mogen wij aannemen, dat op die gedenkwaardige dag op de berg het twaalfstal compleet werd.

Ook na hun roeping tot Apostel heeft het uiterlijke en innerlijke leven der "twaalven" zich grotendeels langs dezelfde lijnen bewogen. Zij trokken achter hun Meester het land door en hebben Zijn "verzoeken" gedeeld. ^{Luk.22:28} Zij zijn trouw aan Zijn zijde gebleven, toen de vijandschap der toonaangevende kringen steeds scherpere vormen aannam.

Uiterlijk mogen zij Jezus tot steun geweest zijn; innerlijk niet.

Zij waren eerzuchtig, de een meer, de ander minder. Overal vinden wij er in de Evangeliën de sporen van, dat de vraag, wie hunner de meeste mocht zijn, onder hen smeulde. Er behoefde slechts een kleinigheid te gebeuren, of zij laaide op en werd tot een brandende kwestie. Zelfs op Jezus' laatste reis naar Jeruzalem, waarop Hij telkens weer over Zijn naderend lijden en sterven begon, konden zij het niet laten te kibbelen over deze vraag, die hun blijkbaar heel hoog zat. En wie herinnert zich niet, wat er in de Paaszaal gebeurde?

Zij waren verder hardleers. Na drie jaar van dagelijkse, intieme omgang met Jezus hadden zij nog niet begrepen, dat het Koninkrijk Gods, waarover Hij telkens sprak, geen aards koninkrijk was.

Zij waren onbetrouwbaar. Op weg naar Gethsemané lieten zij het niet aan de prachtigste en krachtigste beloften ontbreken; zij zouden tonen, dat hun trouw tegen alles bestand was.

^{Mat.26:35} Doch toen 't er op aan kwam, lieten zij Hem allen laf in de steek.

Zij waren... doch waartoe nog meer? Dit alles, dat op zichzelf reeds erg genoeg was, vond voor tachtig procent, zo niet meer, zijn verklaring in het allerergste, dat ik opzettelijk het laatst noem: zij waren in hoge mate ongelovig.

Als kinderen van hun tijd deelden zij de voorstellingen, die het Joodse volk zich in den loop der eeuwen van de Messias gevormd had. Jesaja 53 had op onnavolgbare wijze de lijdende Knecht des Heeren getekend, doch 't scheen bij 't begin onzer jaartelling, alsof dit hoofdstuk tevergeefs was geschreven. De grootse figuur van de Man van Smarten, Die om onze overtredingen verwond werd en om onze ongerechtigheden verbrijzeld, was geleidelijk verbleekt. Bij het woord "Messias" dacht de grote menigte in de eerste plaats aan een machtige Koning uit Davids geslacht, die Israel ter overwinning zou leiden en een zalig vrederijk stichten. Daarnaast verwachtte men Hem als den groten Profeet, die al de Godsmannen van het Oude Testament in de schaduw zou stellen. Alleen voor het priesterlijke in de Messias had men geen oog.

In deze zelfde gedachtengang leefden ook "de twaalven", zelfs nadat zij Jezus met al de geestdrift hunner ziel beleden hadden als: de Christus, de Zoon des levenden Gods. Juist daarom verwachtten zij op staatkundig gebied grote dingen van Hem. Wat heeft het Jezus een moeite gekost die aards-gekleurde voorstellingen in hen

te breken. Al Zijn voorzeggingen van Zijn op handen zijnd lijden en sterven zeiden hun niets; zij gingen langs hen heen. En in nog sterkere mate het "en na drie dagen weder uit de doden opstaan."

Eens lezen wij slechts, - het was toen Petrus, Jakobus en Johannes met Jezus de berg der verheerlijking afkwamen, - dat één uitdrukking in Zijn woord hen innerlijk raakte. Het was de limiet in 't verbod om aan iemand te vertellen, wat zij gezien hadden: "voordat de Zoon des mensen uit de doden zou zijn opgestaan". ^{Mk.9:9} "En zij hielden dit woord vast en trachtten onder elkander te weten te komen, wat het was: uit de doden opstaan". Doch verder bracht het hen niet; hun ongeloof bleef hen gevangen houden.

Voor Petrus en de anderen zijn zonder twijfel de Donderdagavond, de Vrijdag, de Zaterdag en de Zondag, de dagen van Jezus' gevangenneming, lijden, sterven en van Zijn verblijf in het graf, de allermoeilijkste uit heel hun leven geweest. Zij waren Jezus, naar het scheen, voor altijd kwijt. De vijanden des Heeren dachten wel aan de woorden, die Hij aangaande Zijn opstanding gesproken had, want zij gingen naar Pilatus en eisten een wacht bij het graf, doch van "de twaalven" hield niet één er rekening mede.

Als een soort van schimmen zullen zij die stille Zaterdag troosteloos rondgedwaald hebben. Zelfs de boodschap der vrouwen, die Jezus gezien had-

den, was niet bij machte hun wanhoopsstemming te breken. Wij spreken van 't ongeloof van Thomas, doch nuchter beschouwd staat het zó: hij is zijn geloof alleen maar een beetje langer kwijt geweest dan de anderen.

Doch zelfs dat is nog te euphemistisch gezegd. De onbekende, uit wiens pen de laatste twaalf verzen van Mark. 16 gevloeid zijn, durft het aan, in verband met hun zielsgesteldheid een woord te gebruiken, een werkwoord, dat rechtstreeks met ongeloof in verband staat, als hij zegt, dat zij "het niet geloofden", toen zij van Maria Magdalena hoorden, dat Jezus leefde en dat Hij van haar gezien was. ^{Mk.16:11} Ook het relaas der Emmausgangers vond weinig beter onthaal. ^{vs.13} En toen de Verrezen Zelf kwam, was 't eerste, dat Hij hun verweet: "hun ongelovigheid en hardigheid des harten". ^{vs.14} Hoe nodig hadden zij de Heilige Geest. Eerst na Diens uitstorting begon het onderwijs des Heeren rijke vruchten bij hen te dragen.

Wij resumeren: het innerlijke en het uiterlijke leven "der twaalven" is al de tijd, in welke de Heere Jezus onder hen inging en uitging, beginnende van de doop van Johannes tot op de dag toe, op welke Hij van hen opgenomen werd, vrijwel langs dezelfde lijnen verlopen. Daarom werden deze hier met enkele woorden uitgestippeld om vermoeiende herhaling te voorkomen, als in de volgende hoofdstukken een poging zal worden gedaan om de figuren van Petrus, And-

reas, Jakobus en de anderen uit het donker naar voren te halen.

Om het begrijpelijk te maken, waarom Jezus juist op deze twaalf mannen Zijn keuze liet vallen, is men telkens komen aandragen met de bewering, dat Hij iets bijzonders in hen moet hebben gezien. Hij zou het b.v. direct als bij intuïtie hebben gevoeld, dat er in die ongestadige wispelturige Simon onder de oppervlakte een stevige kern zat. Vandaar, dat Jezus hem reeds bij de eerste ontmoeting begroette met een: "Gij zijt Simon... gij zult genaamd worden: Cefas." ^{Joh.1:43} Als tegenwicht tegen de onstuimige Simon nam Jezus Filippus b.v. om zijn bedachtzame aard. Het zouden dus potentiële mogelijkheden geweest zijn, die de doorslag hadden gegeven, toen Jezus uit de bredere kring Zijner discipelen deze twaalf als Apostelen aan Zich verbond. Ik voel er behoefte aan van meet af duidelijk te maken, waarom ik op deze weg geen stap wens te zetten.

In de eerste plaats niet, omdat in de Heilige Schrift - de juiste exegese van Joh.1:43 laat ik voor 't ogenblik daar, - elke vingerwijzing in deze richting ontbreekt.

In de tweede plaats niet, omdat in het Koninkrijk Gods alle menselijke maatstaven wegvallen, die hier op aarde stellig recht van bestaan hebben. Niemand zal er aan denken, het een zakenman kwalijk te nemen, als hij bij de keuze van zijn medewerkers de eisen van geschiktheid en bekwaam-

heid laat gelden. Doch wij zijn hier op heel ander terrein. Met begrippen als "potentiële mogelijkheden" en "stevige kern" mogen wij niet opereren in een Koninkrijk, dat niet van deze wereld is. ^{Joh.18:36}

En in de derde plaats niet, omdat de Heilige Schrift ons heel duidelijk zegt, waarop de keuze van deze twaalf berustte. Jezus riep tot Zich, "die Hij wilde". ^{Mk.3:13} En later herinnert Hij hen: "Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren", n.l. om Apostel te zijn. ^{Joh.15:16} Trouwens schept de hemel er niet altijd behagen in het wijze en machtige voorbij te gaan en het met het *onedele* en het *verachte* te wagen? Men leze 1Kor. 1:26-29 slechts. De gecursiveerde woorden zijn volkomen op "de twaalven" van toepassing. Het waren gewone, doodeenvoudige lieden. Geen mannen van naam of stand. Lezen en schrijven konden zij, doch daarmee is ook alles gezegd.

Menselijk bezien waren zij totaal ongeschikt en in geen enkel opzicht berekend voor hun taak. Doch 't was Gods welbehagen, 't was Jezus' wil, dat deze onedelen naar de wereld, deze verachten, den steen zonder handen afgehouden op gang zouden brengen, die tot een grote berg zou worden en de gehele aarde vervullen. ^{Dan.2:35} "O mens, wie zijt gij, die tegen God antwoordt?" ^{Rom.9:20}

Tenslotte. Ik zie de mogelijkheid aankomen, dat sommigen dit werk na lezing uit de hand zullen leggen met

de verzuchting: dat werkje over "de twaalven" is een teleurstelling voor mij geworden. Ik had interessante bijzonderheden verwacht, b.v. over het levenseinde van Mattheus en over het sterven van Thomas. Maar niets van dat alles. Doch wat wil men?

Op mijn schrijfbureau liggen de standaardwerken van Lipsius: "Die apokryphen Apostelgeschichten und Apostellegenden" en van Haase: "Apostel und Evangelisten in den orientalischen Ueberlieferungen." Ik zou daaraan massa's fantastische, zelfs griezelige bijzonderheden kunnen ontlenuen, doch wat hebt gij daaraan? 't Is u toch niet om fantasie, maar om waarheid te doen.

Het Oosten is een ruim begrip. In Voor-Indië mogen de Veda's eeuwenlang woordelijk getrouw van de ene generatie op de andere zijn overgegaan, voor zij eerst in onze dagen schriftelijk vastgelegd werden, in 't nabije Oosten was het anders. Hier heeft de fantasie zich al spoedig van de personen der Apostelen meester gemaakt.

Mocht er naar het oordeel van vele deskundigen aan een wonderlijk verhaal over Thomas of Bartholomeus een historisch feit ten grondslag liggen, dan mag men gerust van mij vertrouwen, dat ik niet nalaten zal het in het desbetreffende deel te verwerken. De bedoeling van dit werk is, niet een interessant, doch zo mogelijk een historisch betrouwbaar beeld van 't leven en het werken der "twaalven" te geven.

Wordt vervolgd.

Schepping en Vloek

door **Jb. Klein Haneveld, 1963**

Een studie over de eerste hoofdstukken van Genesis.

De naam van dit eerste Bijbelboek is genomen uit de Griekse vertaling van het Oude Testament, de zgn. Septuaginta en betekent "begin", "wording". Ditzelfde woord treffen we ook aan in het eerste vers van het Nieuwe Testament en is daar vertaald met "geslacht". Dat woord "geslacht" komt in Genesis minstens twaalf keer voor in de bekende uitdrukking "dit zijn de geslachten van.....". Deze uitdrukking maakt dit Boek tot een genealogisch verslag, dat door de schrijver nu en dan onderbroken wordt, om melding te maken van belangrijke, historische gebeurtenissen, d.w.z. gebeurtenissen, die verband houden met het doel, waarmee de gehele Bijbel werd geschreven.

Generatie - Degeneratie - Regeneratie

Wij kunnen het boek Genesis in drie, gemakkelijk te onthouden, delen verdelen.

Het eerste deel wordt gevormd door de eerste twee hoofdstukken, en zouden we kunnen noemen: GENERATIE. De hoofdstukken 3 t/m 11, die de DEGENERATIE van het menselijk ras beschrijven als gevolg van de zonde, vormen het tweede deel.

Het derde deel, dat begint met hoofdstuk 12 en eindigt met het laatste hoofdstuk van Genesis (eigenlijk met het einde van de Bijbel) spreekt over het voornaamste onderwerp van de Bijbel: "REGENERATIE", een zegen, die zou komen over alle geslachten en volkeren der aarde door het Zaad van Abraham, hetwelk is Jezus Christus,

Die in Mat.1:1 genoemd wordt de Zoon (het Zaad) van David, de Zoon (Het Zaad) van Abraham.

De eerste elf hoofdstukken van Genesis beslaan een onbekende tijdsperiode. Deze lange geschiedenis wordt dus slechts in enkele korte trekken geschetst. Vele vragen uit belangstelling of nieuwsgierigheid blijven onbeantwoord. Bij wijze van tegenstelling behandelen de 39 hoofdstukken, die daarop volgen, en die de kern van het Boek vormen, slechts vier geslachten van de menselijke geschiedenis, omdat in deze hoofdstukken een begin gemaakt wordt met het hoofd-thema van de Bijbel.

Elk van deze drie delen, waarin we dit Boek verdeeld hebben, begint met een karakteristieke uitdrukking.

Het eerste deel begint met het Woord: "In den beginne schiep GOD" ^{Gen.1:1} - GENERATIE.

Het eerste vers van het tweede deel ^{Gen.3:1} brengt ons in aanraking met de slang, die in Op.22:2 genoemd wordt de Duivel en Satanas, het aktieve werktuig om de mens van God te vervreemden. - DEGENERATIE.

In het begin van het derde deel ^{Gen.12:1} vinden wij Jehovah (in onze Staten-vertaling vertaald met HEERE, Die een verbond sluit met Abraham en verlossing belooft door Abrahams zaad. REGENERATIE.

De Schepper en de Schepping ^{Gen.1:1}

Wat betreft de verschillende uitlegingen van het scheppingsverhaal, is het de mening van de schrijver, dat het eerste vers verband houdt met de oorspronkelijke schepping van het fysieke heelal; dus een eenvoudig verslag gegeven in zeven Hebreeuwse woorden. Dit vers is zonder datum en zonder tijd. Het behoort tot de eeuwigheid, die voorbij is. Hoeveel eeuwen door de geologie ook vereist worden, in verband met opgravingen, daartegen is geen enkel Bijbels bezwaar. *Wanneer en hoe* God de hemel schiep weet niemand. De wetenschap en het laboratorium zijn tot dusver in gebreke gebleven, om deze vragen te beantwoorden. Eén ding staat echter onomstotelijk vast, namelijk dat de mens, die vele dingen kan maken en fabriceren, niets kan *scheppen* (iets uit niets voortbrengen). Daarom zijn de woorden van Hebr. 11:3 nog altijd waar: "*Door het geloof* verstaan

wij, dat de wereld door het Woord Gods is toebereid." En wat veel belangrijker is, God bewaart en draagt nog alle dingen door het Woord Zijner kracht en door de kracht van Zijn Woord; want alle dingen bestaan tezamen door Hem (=worden door Hem in evenwicht gehouden). ^{Heb.1:3; Kol.1:17} Ware dit niet het geval, dan zou niemand de seconde kunnen voorspellen, dat een algehele verduistering van de zon zou plaats hebben, met al de rampzalige gevolgen van dien. De oneindige afstanden van ruimte, die ons slechts ten dele geopenbaard worden door de machtigste telescopen, als wij het stof der sterren aan de hemel bestuderen en de minutieus kleine wonderen bestudeerd onder de microscoop, als wij het stof op de vleugel van een vlinder onderzoeken, maken het ontegenzeggelijk duidelijk, dat, zoals het horloge een prediking is van de horlogemaker, de schepping een prediking is van de intelligentie van een persoonlijke Schepper.

Hij, die zegt: "Er is geen God", is een dwaas, ^{Ps.14:1; 53:1} want hij heeft nog niet eens de eerste stap gezet in de richting der wijsheid, laat staan de tweede.

Woestheid en Ledigheid ^{Gen.1:2}

Vers twee van de Bijbel spreekt zeer duidelijk van een chaotische toestand, waarin de aarde is gevallen. Daar wordt ons gezegd, dat de aarde woest en ledig *werd* (in het Hebreeuws worden "was" en "werd" met hetzelfde woord aangeduid). Dat wil zeggen: een algehele verwoesting en een onbevoonbare chaos. God schiep de aarde

niet in deze "woeste" en "ledige" toestand. ^{Jes.45:18} Wij moeten er goed op letten, dat in het tweede vers alleen van de aarde sprake is, en niet, zoals in vers 1, ook van de hemel. Het verschil tussen deze beide verzen is duidelijk, zodra we ze achter elkaar lezen.

In den beginne schiep God de hemel en aarde, maar de aarde werd (na een tijdsverloop waarvan de lengte ons niet geopenbaard is; het kunnen duizenden, miljoenen of miljarden jaren geweest zijn) woest en ledig en duisternis heerste over de afgrond. Wat de oorzaak van deze verschrikkelijke toestand geweest is, is ons niet ten volle bekend. Vermoedelijk moeten we die in verband brengen met de val van Satan en zijn engelen. ^{Zie Ez.28:12-15; Jes.14:9-14}

Een catastrophale overstroming van één of andere aard, moet op de aarde hebben plaats gehad, als het resultaat van een Goddelijk oordeel, na lange perioden van geologische eeuwen, waarin vreemde en ongekende vormen van - dierlijk zowel als plantaardig - leven openbaar werden. Dit blijkt uit de fossielen, die men in de oude steenlagen der aarde gevonden heeft en nog steeds vindt. Ook andere Bijbelgedeelten, zoals Jer.4:23-26 en Jes.24:1 spreken van een dergelijke catastrofe, waarvan de oppervlakte van de aarde nog de kentekenen draagt.

Een soortgelijke overstroming herhaalde zich in de dagen van Noach in de vorm van de zondvloed.

In de beschrijving van hetgeen volgt, vinden wij de mededeling van Gods handelwijze ten opzichte van een verwoeste schepping. ^{Gen.1:23-27} De zes "scheppingsdagen" tonen ons, hoe God een woeste en ledige aarde herstelde en tot de tegenwoordige vormen van leven bracht.

Het heeft weinig zin, om te twisten over de vraag, omtrent de betekenis van het woord "dag" in dit Schriftgedeelte. Hier is duidelijk sprake van een 24-urige periode. Dat hoeft toch geen moeilijkheden op te leveren, want God doet soms het werk van één dag in duizend jaren en het werk van duizend jaren in één dag. De regens der lente worden het sap van de wijndruif in de tijd van zes maanden. Het water in de vaten werd in één ogenblik wijn, toen Hij dat wilde op een bruiloftsfeest. De chemicaliën van de aarde worden brood voor de eter in zes maanden tijd. Hij kan brood van stenen maken in een punt des tijds, als Hij dat wil. Maar Hij wenste dit niet te doen op voorstel van de verleider.

Het is belangrijk om op te merken, dat het woord "scheppen" slechts drie maal op de eerste bladzijde van onze Bijbel voorkomt. De eerste maal in vers 1, waar God de hemel en de aarde schiep, dus de zgn. oerschepping.

In de zes zgn. scheppingsdagen is er slechts tweemaal sprake, dat God scheidt, namelijk in vers 21 het dierlijk leven en in vers 26 en 27 het menselijk leven. Hieruit mogen we gerust concluderen, dat zon, maan, sterren,

plantenwereld en alle andere dingen, waarvan in deze dagen sprake is, voortkomen uit de oerschepping van vers 1. Zij werden als het ware tot nieuw leven geroepen of uit de chaos hersteld.

Een veel voorkomende vraag

Dit geeft direct antwoord op de veel voorkomende vraag: "Kunt u het scheppingsverhaal geloven, als er staat, dat God op de eerste dag het licht schiep en pas op de vierde dag de zon, maan en sterren". Want de Bijbel zegt niet, dat de zon, de maan en de sterren *geschapen* werden op de vierde dag. Zij werden allen geschapen in de tijd, waarvan Genesis 1:1 spreekt. Waarschijnlijk door een ontzaglijke stijging van temperatuur (teweeggebracht door een oordeelsdaad van God over een rebellerend ras van wezens, die eens heerschappij voerden over de aarde), die de elementen der aarde deed smelten onder een vreselijke hitte, werden sommige vaste stoffen vloeibaar en de normale vloeistoffen gassen, die als een dichte mist - ondoordringbaar voor de stralen der zon - de aarde omhulden, zodat er duisternis over de afgrond ging heersen. Maar dan lezen wij, dat de geest of adem, of misschien wind (hetzelfde woord in het Hebreeuws) van God, zwevend, broedend of blazend over deze chaotische woestenij - zoals de voorjaarswinden blazen over een dorre aarde - normale toestanden tweebrengt gedurende de "scheppingsweek". Met het geleidelijk optrekken van de mist, begon het licht

der hemellichamen tot de aarde door te dringen en veroorzaakte daar op de eerste dag een verschil tussen dag en nacht. Op de tweede dag volgde een verdere scheiding tussen de wolken boven en de wateren beneden, met het uitspansel of firmament daartussen. Op de derde dag werden de wateren op de aarde gescheiden en werd het droge gezien. Het onmiddellijk gevolg daarvan was: plantengroei. Dit werd mogelijk, omdat er nog zaad in de aardbodem was overgebleven uit de oerschepping van vers 1. En tenslotte kwamen de heldere stralen van zon, maan en sterren op de vierde dag, toen de mist en de nevelen volkomen waren opgetrokken.

De wetenschappelijke zijde

Maar laten wij nu de wetenschappelijke zijde van deze zaak eens bezien. Veel is er gesproken en geschreven over de tegenstrijdigheden, die bestaan tussen de wetenschap en de Bijbel. Een feit is echter, dat zulke tegenstrijdigheden niet bestaan. In het geval van de zondvloed van Noach werden vertegenwoordigers van "alle vlees" via de ark door de overstromingsperiode heengedragen. Deze water-catastrophe tastte uiteraard niet de vissen- en plantenwereld aan, zodat er na de zondvloed onmiddellijk weer plantengroei ontstond uit zaad en kiemen, die overgebleven waren uit de tijd van vóór de zondvloed.

De geweldige catastrofe van Gen. 1:2 tastte echter "alle vlees" aan, de vissen inbegrepen, maar zoals wij eerder

reeds schreven, bleef er zaad in verborgen plaatsen bewaard, wachtend op een gunstiger omgeving en klimaat, om dan onmiddellijk weer uit te spruiten. In de zes dagen werden dus geen planten geschapen, maar wel vissen, vogels en andere dieren. ^{Gen.1:21} De tegenwoordige dierenwereld stamt dus niet uit de oerschepping van Genesis 1 (waarin waarschijnlijk wel dierlijk leven aanwezig geweest is en is dus ook niet ouder dan zesduizend jaar). En omdat geen natuurkundige iets weet over de oorsprong van het leven en omdat een spontaan begin van het leven ten enen male onmogelijk is, blijft de Bijbelse mededeling, dat God het leven *schiep*, als een positief, wetenschappelijke verklaring van kracht, hoewel ons niet meegedeeld wordt, *hoe* God het leven schiep.

Er is hier van de moderne evolutie-leer geen sprake, want in de biologische (dierlijke) wereld openbaart zich een principe, dat vele keren in dit eerste hoofdstuk genoemd wordt, dat namelijk de voortplanting zal plaats hebben "*naar zijn aard (soort)*". Kruis de verschillende diersoorten met elkaar en U krijgt dadelijk een "onvruchtbare" en niet-weder-voortbrengende bastaard. Verscheidenheid van geslachten? Ja, merkwaardige mogelijkheden, vooral wanneer een hogere intelligentie controle uitoefent. Denkt u maar eens aan het grote aantal variëteiten dahlia's, tulpen, duiven, konijnen, honden. Laat deze hogere controle na en er volgt een terug-val tot het gewone type en dat dikwijls al heel spoedig.

Vanwaar de mens?

Maar nu rijst een nog veel belangrijker vraag. Vanwaar komt de mens? Niemand kan een antwoord op deze vraag geven. Ook hier hebben wij een openbaring nodig. Daarom komen wij voor de *derde* maal op de eerste bladzijde van onze Bijbel het woord "scheppen" tegen.

Er is dus sprake van slechts drie scheppings-daden van God: 1e. het stoffelijk heelal (vs. 1), 2e. het dierlijk leven (vs. 21) en 3e. het menselijk leven (vs. 26, 27).

Gods Woord zegt ons, dat de mens geschapen is en dus niet langs evolutionaire weg ontstaan is uit dieren. De eerlijke natuurkundige moet nog altijd toestemmen, dat er een onoverbrugbare kloof bestaat tussen het dierlijk en het menselijk leven. De mens is een wezen, dat zich duidelijk onderscheidt van alle andere schepselen. Wat ook de oorsprong van 's mensen lichaam mag zijn, het is duidelijk, dat zijn geestelijke natuur niet de ontwikkeling is van één of andere eigenschap, die ook andere schepselen bezitten. Alleen de mens kan redelijk denken. Er is geen bewijs, dat een dier dit ook kan. Alleen de mens is een moreel wezen. Hij werd geschapen, om in bewuste gemeenschap met zijn Schepper te leven. Hij moest Hem gehoorzamen en dienen, terwijl hij volkomen heerschappij had over alle levende wezens. Zou hij ongehoorzaam zijn, dan zou hij sterven. Zijn gemeenschap met zijn Schepper zou verbroken worden en zijn ziel zou losgemaakt worden van zijn in ontbinding verkerend lichaam, om aan zijn

Schepper verslag uit te brengen van de daden, die in het lichaam geschied zijn. Deze verbreking van de gemeenschap met God is de geestelijke dood, die onvermijdelijk gevolgd wordt door de natuurlijke dood.

Het gezin

Intussen geeft de Heer twee instellingen voor 's mensen geluk. Een hulpe wordt hem gegeven niet uit de dieren, ^{Gen.2:20} maar tijdens een diepe slaap, geformeerd uit een zijde van zijn eigen lichaam. Hier is de oorsprong van het gezin, de éénheid van het ras. In gehoorzaamheid aan het gebod Gods, om vruchtbaar te zijn, zich te vermenigvuldigen en de aarde te vervullen, benadert de mens het dichtst zijn Schepper in scheppingsactiviteit. De geslachtsfuncties zijn Goddelijk verordeneerd en moeten als heilig beschouwd worden. Mits zij gebruikt worden in overeenstemming met Gods Wet, gaan zij met veel zegen gepaard. Worden zij echter misbruikt, dan zijn zij oorzaak van veel smart. Hierin ligt de kennis van goed en kwaad. Echtbreuk is verboden door één van de geboden, omdat het te doen heeft met het begin van het leven, dat niet een willekeurige zaak is. Daarom wordt echtbreuk en overspel in het Oude Testament gestraft met de dood; evenals moord, waarover het voorafgaande gebod spreekt, die ook met de dood moet gestraft worden, daar niemand het recht heeft, om willekeurig iemand anders van het leven te beroven. Satan's pogingen om het gezin te verwoesten, de eerbied voor de huwelijksbelofte weg te nemen, onge-

hoorzaamheid te weeg te brengen bij de kinderen jegens hun ouders, vrije liefde te bevorderen, zijn alle bewijzen van zijn verlangen, om het menselijk ras, dat hij haat en dat God liefheeft, te vernietigen, door het aan te tasten in zijn wortel: het gezinsleven.

De sabbath

De tweede instelling is de Sabbath, één dag van de week afgezonderd als een rustdag en bestemd voor de dienst van God, als een erkenning van 's mensen verhouding tot zijn Schepper. In het Oude Testament was dit de zevende dag van de week, als een herinnering aan de volbrachte schepping. Voor de natuurlijke mens heeft dit alles geen betekenis, hoewel het principe van één rustdag op de zeven in de natuur van de mens ingeworteld schijnt te zijn. Satan verlangt deze beide pilaren van de samenleving te verwoesten; het gezin en de sabbath. Alleen op deze twee pilaren kan de samenleving voortbestaan onder de zegen van God. Verwoesting van het gezin en van de sabbath betekent de verwording van de samenleving van het menselijk ras.

De verzoeking ^{Gen.3}

Waarschijnlijk waren de engelen, ook een ras van morele wezens, onderworpen aan een morele test. Sommigen vielen, anderen niet. Engelen vormen geen rassen-eenheid. Zij zijn niet "uit énen bloede". Zij huwelijken niet en worden niet ten huwelijk gegeven. Elk hunner kiest voor zichzelf. De wil om te gehoorzamen of ongehoorzaam te

zijn, was een persoonlijke zaak voor ieder van hen. Wij lezen niet over verlossing voor de gevallen engelen. Er zal geen verzoening zijn tussen God enerzijds en de duivel en zijn engelen anderzijds. De mens werd verzocht door Satan. In Adam, als stamhoofd van het menselijk ras, vielen alle mensen. Maar er is in een weg der verlossing voorzien. Ieder mens heeft het recht, om te beslissen, of hij tot God wil terugkeren. Een iegelijk, die wil, die kome! Jezus is de Weg. Daarom werd, bij de aankondiging van het oordeel over de mens, hem tegelijkertijd de belofte van een Zaligmaker gegeven. Gen.3:15

Maar wat was de zonde van de mens? Geplaatst in de hof van Eden, werd hem bevolen, die te bebouwen en van de vrucht van de verschillende bomen te eten, met uitzondering van de vrucht van de boom der kennis des goeds en des kwaads. Het verbod is geen moderne gedachte. De reactie op het verbod openbaart spoedig wat er in een mens of in een kind leeft. Het mag een heel eenvoudig verbod zijn, maar de resultaten van gehoorzaamheid en ongehoorzaamheid kunnen zeer ernstig zijn. Kleine oorzaken - grote gevolgen! Het gevolg van Adams ongehoorzaamheid was de dood. Wij weten niet precies, wat de daad, bestaande uit het eten van de vrucht van de boom der kennis des goeds en des kwaads, eigenlijk inhield. Wij weten niet precies, wat voor een boom en wat voor een vrucht het eigenlijk was. Sommigen menen het letterlijk, anderen

figuurlijk. Eén ding is echter zeker, Eva en Adam waren ongehoorzaam! Satan had hen wijsgemaakt, ^{3:1} dat God niet bedoelde, wat Hij zei. De eerste woorden van Satan: "Is het ook, dat God gezegd heeft?", veroorzaken twijfel aan Gods Woord. Later deelde hij hun ronduit mede, dat zij niet zouden sterven. Maar de uitdrukking "en hij stierf" komt veelvuldig voor in het boek Genesis, dat merkwaardig genoeg tenslotte eindigt met de uitdrukking "een (lijk)kist in Egypte".

De vrucht van de boom was een lust voor de ogen. Satan komt niet met hoornen, hoeven en staart, maar hij verschijnt als een engel des lichts. "Die boom was goed voor spijze, een lust voor de ogen, begerlijk om verstandig te maken."

Zo spreekt ook Johannes in zijn eerste Brief over de begerlijkheid des vleses en de begerlijkheid der ogen en de grootsheid des levens. ^{1Joh.2:16}

Dezelfde duivel verzocht ook Jezus op drieërlei wijze. Toen de beroemde Engelse dichter Milton zijn gedicht "Paradise Lost" (het verloren paradijs) schreef, baseerde hij dit natuurlijk op Genesis 3. Maar hij schreef ook "Paradise Regained" (het herwonnen paradijs) - de geschiedenis van de overwinning van Jezus, de laatste Adam, over de drievoudige verzoeking van de boze in de zeer onaangename omgeving van een woestijn. Maar Jezus bewaarde altijd het Woord van God. Driemaal haalde Hij een vers aan uit het boek Deuteronomium (het woestijn-boek). Hij slingerde deze Schriftgedeelten

naar Satan, zoals David de steen uit de beek naar Goliath slingerde. Driemaal viel Satan aan, driemaal ging hij heen, Jezus als overwinnaar achterlatend. Had Eva maar beseft, dat de mens bij brood alleen niet kan leven, maar bij elk woord, dat voortkomt uit de mond van God.

De zonde-val

De mens is in het bewustzijn van zijn zonde een erbarmelijk en beklagenswaardig schepsel. Hij is bevreesd. Het bewustzijn van schuld rust zwaar op hem. Hij tracht zich te verbergen voor de tegenwoordigheid van God, hoewel hij zich had moeten verheugen, om Hem te ontmoeten. Adam en Eva waren zich intussen ten volle bewust van het feit, dat hun gehele wezen open en naakt voor het alles-onderzoekend oog van God lag en daarom maakten beiden zich schorten van vijgebladeren, om zich te ontdoen van hun schaamtegevoel, dat over hen gekomen was. Maar hoe ontoereikend is iedere menselijke poging, om zijn zonde te verzoenen! Vijgenbladeren beginnen te verwelken, zodra zij van de boom geplukt worden. Neen, God moest Zelf in het geneesmiddel voorzien. In vers 21 maakt Hij kledingstukken van vellen, om daarmee hun gevoel van schuld en vrees en schaamte te bedekken. Deze daad hield de dood van een onschuldig slachtoffer in, om de schuld van de zondaar te verzoenen. Elke offerande op de Oud-Testamentische altaren spreekt over het feit, dat God in een Lam zou voorzien. ^{Gen.22:18} En Johannes de Doper roept in het Nieuwe

Testament uit tot een wachtende wereld: "Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt". De geboorte en de komst van dit Lam werd voor het eerst aangekondigd aan de herders in de eerste Kerstnacht.

Toen God aan Adam vroeg, wat hij gedaan had, dat hem zo bevreesd maakte, antwoordde hij, dat niet hij, maar zijn vrouw het gedaan had. Maar hij deed meer dan enkel zijn vrouw de schuld te geven. Hij zei: "De vrouw, die *Gij* mij gegeven hebt, die heeft mij van die boom gegeven". Het is interessant, om op te merken, dat de mens in zijn wanhoop altijd een alibi zoekt. Zelfs tegenwoordig zegt hij: "God leidde me op deze weg", om zijn slecht gedrag te rechtvaardigen. Er zijn zelfs leraars, die hun leerlingen vertellen, dat zij zich niet al te druk moeten maken met de verboden, de morele wetten of instellingen van God. Zij zeggen, dat God hen nu eenmaal maakte, zoals zij zijn. Hij gaf hun de functies van de sekse. Waarom zouden zij deze functies dan niet zonder enige belemmering mogen gebruiken en er van genieten? Geen wonder, dat onbeperkte immoraliteit steeds meer de overhand neemt. Maar het oordeel komt!

De vloek

De vrouw beschuldigde de slang. Hier begint het "vloek"-gedeelte. De slang wordt vervloekt. Een vloek daalt neer op de vrouw. De mens en zijn omgeving worden gebracht onder de vloek. Doornen, distelen en zweet vormen een deel van zijn toekomstige staat

en "vloek" is het laatste woord van het Oude Testament. Hoeveel erger zou de tragedie van de zonde geweest zijn, als Gods genade Zijn oordeel niet had getemperd. In het laatste hoofdstuk van de Bijbel lezen wij, dat er geen vloek meer zal zijn. In Romeinen 8 lezen wij, dat de mens en zijn omgeving bevrijd zullen worden van de slavernij van de vloek. Hoe kan dit bewaarheid worden? Alleen, omdat er Eén is, Die een vloek gemaakt werd. In de eerste gouden tekst van de Bijbel werd de belofte gegeven aan Eva, dat het Zaad der Vrouw de kop van de slang zou vermorzelen. Zoals Satan een vrouw gebruikte, om de tragedie van de zonde in de wereld te brengen, zo zou God een vrouw uitkiezen, door wie de Zaligmaker der mensen in de wereld zou komen. "Het Zaad der vrouw" is een ongebruikelijke uitdrukking vanuit het standpunt der biologie, maar vanuit het standpunt der theologie heeft zij grote betekenis. Zij heeft blijkbaar betrekking op de maagdelijke geboorte van de Verlosser. Niemand, geboren op normaal, menselijke wijze, kon zichzelf redden, laat staan anderen. Zij, die de maagdelijke geboorte verwerpen, verwerpen daarmee het getuigenis van twee achtenswaardige getuigen (Mattheus en Lukas, de laatste een arts). Het Zaad der vrouw zou de slang de kop vermorzelen. Dit gebeurde op Calvarie, Golgotha, de hoofdschedelplaats. Hier werd onze Heer en Heiland een vloek voor ons gemaakt. Hier droeg Hij op Zijn onschuldig hoofd de doornen van de vloek der natuur. Juist een paar uren van te-

voren, zweette Hij grote druppelen, gelijk bloed. Daarna werd Hij, omdat de vloek kwam door het eten van de vrucht van een boom, genageld aan het hout van een boom om het lijden van de scheiding van God te ondergaan en uit te roepen in de woorden van de 22-ste Psalm: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?" en tenslotte in de laatste woorden van deze Psalm: "Het is volbracht".

Het begin en het einde van de bijbel

Deze exodus (uittocht) van Christus was noodzakelijk met het oog op de droevige exodus van de mens uit de Hof van Eden in Genesis. Hij werd afgesneden van de boom des levens, opdat hij niet voor eeuwig op aarde zou leven in een toestand van zonde. Dit zou de aarde tot een ware hel gemaakt hebben. Daarom komt de dood in genade tussenbeide, tot aan de "exodus" van Satan, ^{Op.22} als de zonde uit de menselijke ervaring verwijderd zal zijn. Wij zien dus, dat de laatste twee hoofdstukken van de Bijbel corresponderen met de eerste twee hoofdstukken. In beide hoofdstukken wordt geen zonde meer gevonden. De vloek van de dood is weggenomen door de dood en de opstanding van Hem, Die Zichzelf voor ons heeft overgegeven. Er zijn geen tranen meer! En Zijn dienstknechten, die weer toegang hebben tot de boom des levens, zullen Hem dienen gedurende een eindeloze eeuwigheid in vrijwillige gehoorzaamheid, drinkend van de zuivere rivier van het water des levens. Daarom zingen

zij ook: "Het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte en eer, en heerlijkheid en dankzegging", want met Hem heersen zij over een nieuwe aarde, waarin gerechtigheid woont. Een grote vrede en vreugde

bedekken die aarde, gelijk de wateren de bodem der zee. Welk een God hebben wij! Welk een Bijbel heeft Hij ons gegeven! Welk een verschiet ligt voor ons, als wij bereid zijn om Zijn Woord te geloven en Hem te vertrouwen en te gehoorzamen.

Schriftplaatsen voor zelfstudie betreffende Israël:

Gods beloften aan de zonen van Izak

Genesis 21:12 Maar God zeide tot Abraham: Laat het niet kwaad zijn in uw ogen, over den jongen, en over uw dienstmaagd; al wat Sara tot u zal zeggen, hoor naar haar stem; want in Izak zal uw zaad genoemd worden.

Genesis 25:23 En de HEERE zeide tot haar: Twee volken zijn in uw buik, en twee natien zullen zich uit uw ingewand van een scheiden; en het ene volk zal sterker zijn dan het andere volk; en de meerdere zal den mindere dienen.

Amos 7:16 Nu dan, hoor des HEEREN woord: Gij zegt: Gij zult niet profeteren tegen Israel, noch druppen tegen het huis van Izak.

Romeinen 9:7 Noch omdat zij Abrahams zaad zijn, zijn zij allen kinderen; maar: In Izaak zal u het zaad genoemd worden.

Hebreeën 11:8-12 Door het geloof is Abraham, geroepen zijnde, gehoorzaam geweest, om uit te gaan naar de plaats, die hij tot een erfdeel ontvangen zou; en hij is uitgegaan, niet wetende, waar hij komen zou. Door het geloof is hij een inwoner geweest in het land der belofte, als in een vreemd land, en heeft in tabernakelen gewoond met Izak en Jakob, die medeerfgenamen waren derzelfde belofte. Want hij verwachtte de stad, die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is. Door het geloof heeft ook Sara zelve kracht ontvangen, om zaad te geven, en boven den tijd haars ouderdoms heeft zij gebaard; overmits zij Hem getrouw heeft geacht, Die het beloofd had. Daarom zijn ook van een, en dat een verstorvene, zovelen in menigte geboren, als de sterren des hemels, en als het zand, dat aan den oever der zee is, hetwelk ontallijk is.

Hebreeën 11:17-20 Door het geloof heeft Abraham, als hij verzocht werd, Izak geofferd, en hij, die de beloften ontvangen had, heeft zijn eniggeborene geofferd, (Tot denwelken gezegd was: In Izak zal u het zaad genoemd worden) overleggende, dat God machtig was, hem ook uit de doden te verwekken; Waaruit hij hem ook bij gelijkenis wedergekregen heeft. Door het geloof heeft Izak zijn zonen Jakob en Ezau gezegend aangaande toekomstige dingen.

Het erfrecht ("eerstgeboorterecht", "zoonstelling")

Genesis 25:29-34 En Jakob had een kooksel gekookt; en Ezau kwam uit het veld, en was moede. En Ezau zeide tot Jakob: Laat mij toch slorpen van dat rode, dat rode daar, want ik ben moede; daarom heeft men zijn naam genoemd Edom. Toen zeide Jakob: Verkoop mij op dezen dag uw eerstgeboorte. En Ezau zeide: Zie, ik ga sterven; en waartoe mij dan de eerstgeboorte? Toen zeide Jakob: Zweer mij op dezen dag! en hij zwoer hem; en hij verkocht aan Jakob zijn eerstgeboorte. En Jakob gaf aan Ezau brood, en het linzenkooksel; en hij at en dronk, en hij stond op en ging heen; also verachtte Ezau de eerstgeboorte.

Genesis 27:34-37 Als Ezau de woorden zijns vaders hoorde, zo schreeuwde hij met een groten en bitteren schreeuw, gans zeer; en hij zeide tot zijn vader: Zegen mij, ook mij, mijn vader! En hij zeide: Uw broeder is gekomen met bedrog, en heeft uw zegen weggenomen. Toen zeide hij: Is het niet omdat men zijn naam noemt Jakob, dat hij mij nu twee reizen heeft bedrogen? mijn eerstgeboorte heeft hij genomen, en zie, nu heeft hij mijn zegen genomen! Voorts zeide hij: Hebt gij dan geen zegen voor mij uitbehouden? Toen antwoordde Izak, en zeide tot Ezau: Zie, ik heb hem tot een heer over u gezet, en al zijn broeders heb ik hem tot knechten gegeven; en ik heb hem met koorn en most ondersteund; wat zal ik u dan nu doen, mijn zoon?

Genesis 48:5 Nu dan, uw twee zonen, die u in Egypteland geboren waren, eer ik in Egypte tot u gekomen ben, zijn mijne; Efraim en Manasse zullen mijne zijn, als Ruben en Simeon.

Genesis 48:8-9 En Israel zag de zonen van Jozef, en zeide: Wiens zijn deze? En Jozef zeide tot zijn vader: Zij zijn mijn zonen, die mij God hier gegeven heeft. En hij zeide: Breng hen toch tot mij, dat ik hen zegene!

Genesis 48:13-14 En Jozef nam die beiden, Efraim met zijn rechterhand, tegenover Israels linkerhand, en Manasse met zijn linkerhand, tegenover Israels rechterhand, en hij deed hen naderen tot hem. Maar Israel strekte zijn rechterhand uit, en leide die op het hoofd van Efraim, hoewel hij de minste was, en zijn linkerhand op het hoofd van Manasse; hij bestierde zijn handen verstandelijk; want Manasse was de eerstgeborene.

Genesis 48:17-20 Toen Jozef zag, dat zijn vader zijn rechterhand op het hoofd van Efraim leide, zo was het kwaad in zijn ogen, en hij ondervatte zijns vaders hand, om die van het hoofd van Efraim op het hoofd van Manasse af te brengen.

Gen 48:18 En Jozef zeide tot zijn vader: Niet alzo, mijn vader! want deze is de eerstgeborene; leg uw rechterhand op zijn hoofd. Maar zijn vader weigerde het, en zeide: Ik weet het, mijn zoon! ik weet het; hij zal ook tot een volk worden, en hij zal ook groot worden; maar nochtans zal zijn kleinste broeder groter worden dan hij, en zijn zaad zal een volle menigte van volkeren worden. Alzo zegende hij ze te dien dage, zeggende: In u zal Israel zegenen, zeggende: God zette u als Efraim en als Manasse! En hij zette Efraim voor Manasse.

Wordt vervolgd.

Agenda van Ab Klein Haneveld

ALKMAAR donderdag 3/17/31 okt;
14/28 nov; 12 dec; 23 jan; 6/20 feb;
5/19 mrt; 2/16/30 apr; 14/28 mei;
19:45 uur;
"Delta", Oude Kanaaldijk 2;
Het boek Openbaring

AMERSFOORT woensdag 25 sep;
9/23 okt; 6/20 nov; 4/18 dec;
15/29 jan; 12/26 feb; 11/25 mrt;
8/22 apr; 6/20 mei; 19:30 uur; "De
Hoeksteen", Klaartje Donzepad 59,
Het boek Genesis

APELDOORN

28 sep; 9 nov;

11 jan; 7 mrt; 9 mei; 26 sep; 14 nov
zaterdag, 10:00 tot 16:00 uur;
Het Bolwerk, Ravelijn 55;

Nederlands Bijbelstudie Contactdag

onderwerp op **28 september:**

Verborgenheden

BEEKBERGEN zondag 29 sep;
8 dec; Dorpsstraat 28-36
10:30 uur, "De Hooge Weye"

BEVERWIJK zondag 10 nov; 2 feb;
12 apr; 7 jun; 13 sep; 8 nov;
10:00 uur; B.H.K.-gebouw,
Groenelaan 74

DRACHTEN donderdag 10/24 okt;
21 nov; 5 dec; 16/30 jan; 13/27 feb;
12/26 mrt; 9/23 apr; 7 mei;
20:00 uur;
Rode Kruis gebouw, Omloop 42;
Johannes & het Christelijke leven

EMMEN maandag 23 sep; 7/21 okt;
4/18 nov; 2/16 dec; 13/27 jan;
10/24 feb; 9/23 mrt; 6/20 apr;
4/18 mei; 19:30 uur;
Ichthuskerk, Walstraat 21;
De profeet Jesaja

LINSCHOTEN maandag 30 sep;
14/28 okt; 11/25 nov; 9 dec; 20 jan;
3/17 feb; 2/16/30 mrt; 27 apr;
11/25 mei; 20:00 uur;
"Bij de Tol", Nieuwe Zandweg 12;
David en zijn Huis

METEREN zondag 6 okt; 3 nov;
1 dec; 26 jan; 23 feb; 22 mrt;
19 apr; 17 mei, 14 jun; 10:00 uur;
Dorpshuis, Achtersteweg 17
De brieven aan Thessalonica

OLDEBROEK dinsdag 1/15/29 okt;
12/26 nov; 10 dec; 21 jan; 4/18 feb;
3/17/31 mrt; 14/28 apr; 12/26 mei;
19:45 uur; Stationsweg 43;
Christus in de Psalmen

OLDEBROEK zondag 22 sep;
6 okt; 3/17 nov; 15 dec;
12/26 jan; 23 feb; 22 mrt;
5 apr; 3 mei; 17:00 uur;
LHNO gebouw;
Van Sytzamalaan 3

URK dinsdag 24 sep; 8/22 okt;
5/19 nov; 3/17 dec; 14/28 jan;
11/25 feb; 10/24 mrt; 7/21 apr;
5/19 mei; 19:30 uur; Marsdiep 1 a,
De zondeval en verder

Kant

"Twee dingen zijn oneindig, het universum en menselijke domheid. Maar van het universum ben ik nog niet helemaal zeker." *Citaat niet van Immanuel Kant, maar van Albert Einstein. Of hij gelijk had?*

Het universum had hij beter onmeetbaar kunnen noemen, ware dat geen erkenning van menselijk onvermogen. De mens kan het universum niet meten, maar is het daarom oneindig?

En oneindige domheid? Onmetelijke hoogmoed is meer op zijn plaats, me dunkt. Het is die hoogmoed, waardoor de mens dacht - althans geloofde - dat volgens de Bijbel de zondeval van het universum veroorzaakt werd door die van de mens. Zoals hij thans denkt, dat aanwezigheid en levenswijze van de mens noodzakelijk moet leiden tot de ondergang van de planeet (?!), de wereld, het universum. En dat God - wie of wat dat ook wezen moge - ondergeschikt is aan de mens, zodanig dat Die het leven van zowel individu als volk in door hen gekozen goede banen zou moeten leiden.

Van welke Kant ook bezien: rationalisme noch empirisme leiden tot de Waarheid - de werkelijkheid -, tenzij rede en ondervinding (ook en vooral) worden gebruikt ter bestudering van de Bijbel. Want de werkelijkheid is, dat God ons Zijn Woord heeft gegeven en het verstand om de Waarachtige te leren kennen. ^{1Joh.5:20} Doch dat vereist geloof, d.i. nederige onderwerping i.p.v. domme hoogmoed. En dus: tot spoedig ziens!

Ab Klein Haneveld

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

Uit de statuten: "De Stichting Nederlands Bijbelstudie Centrum stelt zich ten doel de kennis van de inhoud van de Bijbel, die zij beschouwt als Gods Woord, te verspreiden. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken door getuigenis in woord en geschrift." In de praktijk wordt dit o.a. gedaan door het houden van bijbel-studie-avonden, tentcampagnes, contactdagen, collegedagen en conferenties, studiereizen; de uitgave van de lezingen op audio-cd's en cassettes; de uitgave van brochures en deze circulaire. *Financieel is het Nederlands Bijbelstudie Centrum afhankelijk van vrijwillige bijdragen.*

Correspondentieadres

Benny Goodmanstraat 40
1311 RA Almere
telefoon (036) 53 62 976
www.bijbelstudie.nl
info@bijbelstudie.nl

Giften

NL03 INGB 0005 5676 69
NL88 RABO 0308 7470 46
ten name van

Nederlands Bijbelstudie Centrum

Giften voor de tentevangelisatie

NL87 RABO 0103 5810 06
ten name van
N.B.C. Evangelisatie

Beide stichtingen hebben een ANBI goedkeuring